

MARIA BARNAS

Sinaasappel

Er lag een jonge dode zwaan in de gracht. Zijn romp stak net iets boven het slijkbruine water uit en zijn lange koploze nek slingerde er als een onzorgvuldige herinnering achteraan. Het grijze beest dreef net onder de brug terwijl ik mijn fiets stond vast te maken. Onder mijn voeten, uit het zicht.

Dode vogels brengen ongeluk, geloof ik. Om mezelf gerust te stellen en het dier iets als een laatste eer te bewijzen, mompelde ik: *Ring out the bell from every steeple, / It makes no difference to boating people.* Ik had het versje gelezen in *Thames: Sacred river* van Peter Ackroyd, een magistrale biografie van de Engelse rivier.

Ackroyd oppert dat mensen die zich langs een rivier bevinden, terecht komen in een tijdloze toestand. De rivier stroomt in een eeuwig heden. Want hoewel volgens filosofen het heden niet echt bestaat, zou de rivier haar identiteit verliezen als ze werd stilgelegd, stelt hij. Je kunt je natuurlijk allerlei vragen stellen bij deze bewering, maar ik besloot voor de gelegenheid dat de zwaan was verdwenen in een eeuwig heden, wat me beter leek dan zomaar te sterven.

Alsof ik op de vingers getikt werd voor de manier waarop ik met woorden een harde realiteit probeer te sussen, zag ik de volgende dag, op precies dezelfde plek, hetzelfde dode dier onder de brug verdwijnen terwijl ik mijn fiets vast stond te maken. De herhaling van het voorval schudde me wakker: grachtenwater blijkt niet als rivierwater te stromen. Het deint hooguit wat heen en weer maar wat erin valt, rot langzaam weg. Het water heeft de kleur van de dood.

Als iemand de kracht kent van herhaling is het de kunstenaar Marijn van Kreij, wiens werk te zien is in het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam. Bij een eerste blik op zijn werk kan de indruk ontstaan dat het niet meer behelst dan losse schetsen en grappige notities. Zo hangt hij een vel papier op dat eruit ziet alsof het wekenlang naast de telefoon lag en zonder enige intentie werd vol gekrabbeld. Maar wat het tot een indrukwekkend werk maakt is het feit dat er vlak naast deze teksttekening een vrijwel identiek exemplaar hangt. Alle naïeve impulsiviteit wordt hiermee teniet gedaan en Van Kreij laat zien dat elke krabbel een weloverwogen keuze is.

Zijn werk drijft op de kracht van herhaling, zowel wat vorm als wat inhoud betreft. Van Kreij speelt met flarden uit een populaire cultuur. Songteksten en spreuken die doen denken aan hartenkreten op een WC-deur als *All you believe in is love, Free at last* en *I wake up and wonder* wisselen elkaar af. Door hun herhaling en plaatsing krijgen ze een bezwerende werking en kunnen clichés een onheilspellende betekenis krijgen.

Op de vloer ligt een sinaasappel tegen een spiegel. De gereflecteerde sinaasappel loopt onhandig over in een echte sinaasappel die erachter ligt. Het materiaal is zo eenvoudig dat het bijna een wegwerpobject is maar het heeft zich vastgebeten in mijn gedachten. De vrucht wordt tweemaal herhaald, eerst in de spiegel, en dan in zijn gelijke, die achter de spiegel ligt. Het is dan niet meer mogelijk om de sinaasappel als zichzelf te zien.

Alles wat je ziet, lijkt Van Kreij te zeggen, bestaat bij gratie van de manier waarop je er naar kijkt, hoe vaak, en in welke volgorde. Van Kreij pelt de sinaasappel uit zijn betekenis. En nog eens. De vrucht blijft ondertussen liggen, alsof er niets aan de hand is.

MARIA BARNAS